

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 7.6.2006
KOM(2006) 283 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

Rekomendacijos dėl Europos Sąjungos bendradarbiavimo su Iraku

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

Rekomendacijos dėl Europos Sąjungos bendradarbiavimo su Iraku

I. ĮVADAS

Irakas turi spręsti sudėtingus uždavinius: saugumo trūkumas dėl terorizmo grėsmės, partizaninis karas, organizuotas nusikalstamumas ir smurtas, susijęs su religinėmis grupuotėmis, pagrindinių paslaugų trūkumas, dažnai pasitaikantys žmogaus teisių pažeidimai ir plačiai paplitęs nacionalinių valdžios institucijų silpnumas.

2004 m. Komisijos komunikate *Europos Sąjunga ir Irakas – Aktyvesnio dalyvavimo programa*¹ ir kartu pateiktame už išorės santykius atsakingos Komisijos narės ir Aukštojo įgaliotinio pasirašytame laiške išdėstyta vidutinės trukmės ES paramos Irakui strategija po to, kai buvo suformuota nauja laikina Irako vyriausybė ir buvo priimta JT Saugumo Tarybos rezoliucija Nr. 1546.

Nuo 2004 m., kuomet saugumo padėtis nuolat ir smarkiai blogėjo, šaliai pavyko padaryti pažangą politiniame ir konstituciniame procesuose, kurie paskatino pirmos konstituciniu būdu išrinktos Vyriausybės suformavimą. 2005 m. buvo surengti dveji rinkimai ir buvo parengta nauja konstitucija, kuri buvo priimta po 2005 m. spalio mėn. vykusio visuotinio referendumo. Rinkimuose ir referendume rinkėjai dalyvavo aktyviai.

Suformavus naują vyriausybę, atsiveria puiki proga apžvelgti pažangą, padarytą nuo 2004 m. komunikato, ir iš naujo apmąstyti, kaip ES galėtų bendradarbiauti su Iraku, pradėdant nuo politinio dialogo su nauja vyriausybe palaikymo.

2004 m. komunikate išdėstytoje vidutinės trukmės strategijoje buvo numatyti šie tikslai:

- saugus, stabilus ir demokratiškas Irakas
- atvira, tvari ir diversifikuota Irako rinkos ekonomika
- taikius santykius su kaimynais palaikantis ir į tarptautinę bendruomenę įtrauktas Irakas.

Šie tikslai tebėra svarbus ir šiandien, nepaisant stabilumo stokos, politinės įtampos ir vis blogėjančios saugumo situacijos šalyje.

Esant šioms sudėtingoms aplinkybėms, ES siekė įgyvendinti 2004 m. komunikate nustatytus veiksmus. ES buvo tarptautinio bendradarbiavimo priešakyje remdama politinį ir konstitucinį procesus, kurių metu sukauptos žinios ir ištekliai pasitarnavo rinkimų procesų metu ir kuriant teisinę valstybę. ES teikė didelę finansinę paramą, ypač skirdama lėšų Tarptautinio rekonstrukcijos fondo priemonei Irake (IRFFI). Šalyje įsteigta Europos Komisijos delegacija. ES bendradarbiavimas su Irako politiniais lyderiais buvo sustiprintas, be kita ko, paklojus

---

¹ 2004 m. birželio 9 d. COM (2004) 417 galutinis.

pagrindus politiniam dialogui remiantis 2005 m. rugsėjo 21 d. pasirašyta ES–Irako Jungtine deklaracija dėl politinio dialogo, trejeto vizitais ir 2005 m. birželio mėn. surengus ES–JAV finansuotą tarptautinę konferenciją Briuselyje. ES užmezgė kontaktą su naująja Vyriausybe ir pateikė siūlymą pradėti derybas dėl Prekybos ir bendradarbiavimo susitarimo. Bendradarbiaudama, ES palaikė glaudžius ryšius ir artimą dialogą su kitais pagrindiniais tarptautinės bendruomenės dalyviais, kurie yra pasiryžę padėti Irako žmonėms spręsti jų laukiančius uždavinius.

Remiantis esamos situacijos ir ateityje laukiančių uždavinių analize, šiame komunikate pateikiama keletas **rekomendacijų, kaip ES galėtų aktyviau bendradarbiauti** sutelkiant dėmesį į pagrindinius tikslus. Šiame komunikate pateikiamas ES ir naujosios Irako vyriausybės dialogo ir bendradarbiavimo pagrindas. Vyriausybei suteikti įgaliojimai ketverių metų laikotarpiui, tuo tarpu šiame komunikate siūlomos rekomendacijos nėra susietos su konkrečiu tvarkaraščiu.

- Du **pagrindiniai** didesnę ES paramą lemsiantys **veiksniai** yra iš anksto nustatyti. Pirmasis – įtrauktis politinio proceso metu ir vyriausybės veikloje, ir antrasis – saugumo padėtis šalyje.

II. IRAKO LAUKIANTYS UŽDAVINIAI

Irako ir naujosios vyriausybės laukiančios pagrindinės užduotys – išlaikyti nacionalinę sanglaudą ir spręsti tautinio susitaikymo klausimą, užtikrinti saugumą nepažeidžiant žmogaus teisių, teikti pagrindines paslaugas ir sudaryti palankias sąlygas užimtumui didinti, tokiu būdu stiprinant šalies valdžios institucijų gebėjimus, skatinti ekonominį stabilumą ir tvarų augimą, kuris būtų naudingas visai visuomenei.

Vertinant visus Irako laukiančius uždavinius, kai kurias konkrečias sritis būtina išsamiau išnagrinėti. Šios politinio ir ekonominio pobūdžio sritys yra tarpusavyje artimai susijusios, tačiau gali būti padalintos į dvi dalis: stiprinti demokratiją ir skatinti ekonominę vystymąsi.

Demokratijos ir pilietinės visuomenės stiprinimas

Nors politinis procesas 2005 m. vyko sėkmingai, **demokratijos pagrindus** būtina ir toliau stiprinti. Vietos ir provincijų rinkimų organizavimas ir Konstitucijos peržiūros procesas pateiks svarbių rodiklių, parodysiančių Irako ryžtą stiprinti demokratiją.

2005 m. spalio mėn. vykusiame referendume dėl Konstitucijos Irako žmonės išreiškė pritarimą federalinei regionų ir provincijų sąjungai. Irakiečiai pritarė Konstitucijai kaip tautos sambūvio pagrindui. Vis dėlto keletas Irako bendruomenių laikosi nuomonės, kad dabartiniame Konstitucijos variante nevisiškai atsispindi jiems susirūpinimą keliantys klausimai ir siekiai. Todėl Konstitucija turi būti laikoma teisėtu įtraukties ir modernaus valdymo pagrindu, kuriuo remiantis ekonominės galios ir atsakomybė paskirstomos centrinei, provincijų ir vietos valdžiai. Konstitucijoje taip pat numatomas pagrindas, kuriuo remiantis paskirstomas nacionalinis turtas ir rengiama ekonominė, energetikos ir mokesčių politika. Pagrindinis Konstitucijoje numatomas naujai išrinktos Atstovų Tarybos tikslas – į Konstituciją įtrauktų teisinių ir institucinių priemonių peržiūrėjimas ir tobulinimas.

Demokratiniam procesui ypatingai svarbus **pilietinės visuomenės** vaidmuo. Irako ir tarptautinės visuomenės pastangos turi būti skirtos stiprinti pilietinę visuomenę, įskaitant

laisvos žiniasklaidos palaikymą, žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių, įskaitant moterų, vaikų, religinių ir etninių mažumų teisių gynimą, stebėseną ir užtikrinimą.

Nacionalinė sanglauda

Irako **nacionalinės sanglaudos** klausimas yra susijęs su žmonių priklausymo jausmu ir tendencija save tapatinti su kuria nors religine grupe arba etnine bendruomene. Visa tai atsispindėjo balsavietėse, 2005 m. vykusiame referendume dėl Konstitucijos ir smurte, susijusiame su religinėmis grupuotėmis. Nauja Irako vadovybė turi nedelsdama pasiūlyti ir apginti valdymo modelį, kuris padėtų įveikti dabartinį visuomenės susiskaldymą.

Ši tendencija taip pat daro neigiamą poveikį kitų regiono šalių ir bendrai viso regiono etninei, religinei ir politinei pusiausvyrai. Irakas ir keletas jo kaimyninių šalių turi bendras etnines ir religines bendruomenes. Jeigu Irake toliau didės susiskaldymas, etnis ir religinis separatizmas plis ir visame regione. Irako teritorinio vientisumo išsaugojimu yra suinteresuotos ir Irako kaimyninės šalys, ir visa tarptautinė bendruomenė.

Norint, kad Irake būtų sustabdytas religinių grupuočių keliamas nestabilumas, būtina laikytis **įtraukties principo** skiriant pareigūnus, formuojant nacionalines Irako saugumo pajėgas ir šakines ministerijas, teikiant viešąsias paslaugas ir skirstant išteklius. Nacionalinės vienybės vyriausybės suformavimas – svarbus žingsnis, jau žengtas reikiama linkme. Tautinio susitaikymo iniciatyvos taip pat yra labai svarbios.

Saugumas ir teisinės valstybės kūrimas

Smurto proveržis po 2006 m. vasario 22 d. Samaros mečetės sprogdinimo dar labiau sustiprino **religinių grupuočių smurto strategiją**. Į šį smurtą įsitraukia organizuotos religinės grupuotės ir ginkluotosios grupuotės. Situaciją dar labiau blogina pastebimas nacionalinių saugumo pajėgų nesugebėjimas užtikrinti saugumo ir grupuočių bei saugumo pajėgų sąsajos su nusikalstamomis veikomis. Negana to, organizuotas nusikalstamumas ir smurtas gatvėse kelia pavojų eiliniams Irako gyventojams.

Todėl, siekdami apsaugos ir pagalbos, žmonės buriasi į etnines arba religines grupuotes, o tai didina vidinę migraciją ir emigraciją. Mišrioje kaimynystėje gyvenančios bendruomenės, kurios ten sudaro mažumą, keliasi ten, kuris jų etninė arba religinė bendruomenė atstovauja daugumai.

Todėl naujosios vyriausybės pagrindinė užduotis yra saugumo didinimas. Siekiant šio tikslo, svarbu kovoti su partizaninėmis ir kovotojų grupuotėmis. Jau pasigirdo raginimų imtis **Nusiginklavimo, demobilizacijos ir reintegracijos iniciatyvų (DDR)**. Tačiau veiksmai didinant saugumą neturi pažeisti **teisinės valstybės sistemos arba žmogaus teisių**. Žmogaus teisių pažeidimų ir bendruomenių perkėlimo nagrinėjimas turėtų būti pagrindiniai prioritetai. Praėjus ankstesnio žiauraus režimo laikmečiui, saugumo aparatas, teisminė ir penitenciarinė sistemos turi būti akivaizdžiai pertvarkytos, kad žmonės atgautų pasitikėjimą. Nors teisinės valstybės kūrimas reikalauja laiko ir pastangų, Irako vadovybė turės parodyti, kad ji daro pažangą nuolat gerindama situaciją.

Tvaraus ekonominio vystymosi pagrindo kūrimas

Pagrindinės paslaugos ir darbo vietų kūrimas

Lygiai taip pat svarbus ir glaudžiai susijęs su saugumu yra pagrindinių paslaugų teikimas ir darbo vietų bei pajamas duodančios veiklos kūrimas atnaujinant ekonominę veiklą. Šie du tikslai naujosios vyriausybės darbotvarkėje užima svarbią vietą. Tačiau Irake, kur paskutiniaisiais Sadamo Huseino valdymo metais smarkiai pablogėjo tokių sričių, kaip antai sveikatos apsauga, švietimas, energetika, valdymas ir infrastruktūra, ir kur pastaruoju metu padėtis negerėjo nei kokybiniu, nei kiekybiniu požiūriu, vyriausybė turi imtis griežtų veiksmų, kad būtų teikiamos **pagrindinės paslaugos** ir gerėtų visuomenės gyvenimo kokybė. Elektros energijos ir vandens trūkumas, švietimo ir sveikatos apsaugos paslaugų neprieinamumas kelia kasdienes problemas, kurios ne tik skatina socialinę įtampą, bet ir stabdo ekonomikos atsigavimą. Šių problemų ignoravimas trukdys panaudoti būsimų irakiečių kartų potencialą.

Lygiai taip pat svarbu nedelsiant **kurti naujas darbo vietas** ir skatinti pajamas duodančią veiklą. Užimtumas pašalins finansines paskatas kai kuriems irakiečiams prisijungti prie kovotojų grupuočių, partizaninių grupuočių ar teroristų grupių. Irako žmogiškasis kapitalas anksčiau buvo pagrindinis šalies turtas. Irako švietimo lygmuo prieš 20–25 metus buvo gerokai aukštesnis negu kitose regiono šalyse, bet bėgant laikui nusmuko gerokai žemiau negu kaimyninėse šalyse. Šiandien jaunosios kartos atstovai dažniausiai yra mažiau išsilavinę negu jų tėvai. Šią tendenciją reikia pasukti priešinga linkme, kad Irakas galėtų visapusiškai pasinaudoti savo žmogiškuoju kapitalu.

Veiksmingos administracinės sistemos sukūrimas

Valstybės tarnyba Irake yra didžiausias darbdavys, tačiau daugelį metų ji buvo prastai valdoma, nes nevyko modernizavimas ir trūko įgūdžių tobulinimo. Būtina padidinti valstybės tarnybos veiksmingumą ir našumą, kad būtų sustiprinti gebėjimai formuoti, įgyvendinti ir vykdyti politiką. Šie trūkumai neigiamai veikia ekonomikos valdymą ir svarbiausių viešųjų paslaugų teikimą. Irako vykdomą viešojo administravimo struktūros, taisyklių ir procedūrų **reformą** turi palaikyti tarptautinė bendruomenė.

Energetika ir ekonomikos diversifikavimas

Irako **naftos atsargos** yra **antros pagal dydį pasaulyje**, šalyje taip pat yra dideli nepanaudoti **gamtinių dujų išteklių**. Ekonomikos varomoji jėga yra energetikos sektorius, tačiau pajėgumai nėra maksimaliai išnaudojami ir pajamos nėra optimalios. Pasenę metodai, skaidrios, veiksmingos ir šiuolaikiškos administracijos nebuvimas, investicijų stoka, dažnas infrastruktūros grobimas ir sabotazas – kliudantys veiksniai. Be to, dėl techninių naftos matavimo sistemos netikslumų administracija negali gauti tikslios gamybos ir eksportuojamų gaminių lygmens apžvalgos, o tai skatina kontrabandą ir pajamų iš naftos savinimąsi.

Būdamas visiškai priklausomas nuo naftos verslo pajamų, Irakas labai jautriai reaguoja į išorinius ekonominius veiksnius. Pastaruoju metu tarptautinėse rinkose kylančios naftos kainos yra naudingos Irakui. Tačiau kainų smukimas ekonomikai suduos skaudų smūgį. **Ekonomikos diversifikavimas** sumažintų priklausomybę nuo naftos ir galėtų padėti sušvelninti naftos kainų svyravimų poveikį ir sukurti naujų darbo vietų. Šį tikslą galima pasiekti skatinant įvairią (ne energetikos sektoriuje) pajamas kuriančią veiklą, kurioje būtų naudojami kiti Irako turtai, kaip antai **vanduo ir žemės ūkis**. Irakas regione yra išskirtinis, nes per jo teritoriją eina du pagrindiniai vandens keliai. Senojo Derlingojo pusmėnulio centrinėje dalyje beveik 20 % Irako darbingo amžiaus žmonių dirba žemės ūkio srityje. Regione, kur daugumai šalių nuolat trūksta vandens išteklių žemės ūkio sektoriuje, Irako padėtis yra geresnė negu kitų šalių. Didesnė žemės ūkio produktų gamyba ir eksportas yra

svarbūs potencialūs sektoriai, kurie skatintų ekonominį klestėjimą ir diversifikaciją. Vanduo taip pat galėtų būti laikomas turtu regioninėje prekyboje.

Irako **mokesčių sistemos trūkumų** pašalinimas turi tapti prioritetu. Šiuo metu didelė Irako BVP dalis yra sunaudojama viešojo paskirstymo sistemai (dėl sankcijų, galiojusių iki 2003 m.) ir vidaus naftos naudojimo subsidijoms. Ekonomikos reformos (kaip teigiama TVF rezerviniame susitarime) leis vyriausybei vykdyti valstybės investicijas ir plėtros darbotvarę, kaip apibrėžta Nacionalinėje plėtros strategijoje. Skubios reformos būtinos stiprinant biudžeto sudarymo procesą, įskaitant pajamų ir išlaidų registravimą, ir atskaitomybės skatinimą. **Biudžeto sudarymo** procesas turėtų būti pagrindinė politikos priemonė. Laikydamosi vidutinės trukmės laikotarpio išlaidų sistemos, Vyriausybė turi parengti bendrą biudžetą kapitalo ir periodinėms išlaidoms. Visa pagalbos teikėjų skiriama pagalba turėtų patekti į bendrą nacionalinį biudžetą.

Reformos **verslo ir finansinių paslaugų reguliavimo srityje** yra būtinos, kad būtų užtikrintos privačios investicijos, kurios vidutinės trukmės laikotarpiu yra reikalingos finansuoti naftos ir elektros energijos infrastruktūrą. Tačiau reformos turi būti nuodugniai parengtos, kad būtų išvengta bet kokio neigiamo poveikio socialinei apsaugai.

III. ES PARAMOS REKOMENDACIJOS

Irakas yra žmogiškųjų, gamtinių ir kultūrinių išteklių turtinga šalis, turinti didelį potencialą vėl tapti svarbiu regioniniu ir tarptautiniu partneriu, nors šiuo metu šaliai smarkiai trūksta saugumo ir stabilumo. Nesvarbu, kokia padėtis šalyje bus ateityje, Europos Sąjungos saugumo padėčiai, ekonomikai, energetikai ir politikai tai turės didelę reikšmę. Todėl Europos Sąjunga yra suinteresuota skatinti saugų, stabilų, demokratišką ir ekonomiškai klestintį Iraką, kuris palaikytų taikius santykius su kaimyninėmis šalimis ir būtų integruotas į tarptautinę bendruomenę.

Suformavus pirmą pagal Konstitucijos nuostatas išrinktą Irako vyriausybę, Europos Sąjungai atsivėrė naujos galimybės bendradarbiauti su Iraku. ES tam yra gerai pasiruošusi. Geografinis ES artumas, jau sukaupta patirtis Irake ir kitose nuo konfliktų nukentėjusiose šalyse, užmegzti tvirti santykiai su pagrindiniais tarptautinės bendruomenės dalyviais, įskaitant Irako kaimynines šalis, ES ekonominis stiprumas ir Europoje gyvenančių irakiečių migrantų potencialus indėlis yra svarbūs aspektai, kuriais Europos Sąjunga gali remtis padėdama irakiečiams priešinga linkme pakreipti neigiamas tendencijas. Europos Sąjunga taip pat gali pasinaudoti Irake sukaupta patirtimi palaikydama politinį dialogą, teikdama Bendrijos finansavimą atstatymui (kuris 2003–2006 m. buvo apytiksliai 720 mln. EUR), bendradarbiaudama kuriant teisinę valstybę ir palaikydama su Iraku užmegztus santykius.

Trumpos trukmės laikotarpiu Europos Sąjunga turėtų sutelkti dėmesį į konkrečių pagrindinių tikslų įgyvendinimą, taip sukurdamą pridėtinę vertę ir pasiekdama ankstyvų ir apčiuopiamų rezultatų. Siekiant maksimaliai padidinti poveikį ir veiksmingumą, Bendrija ir ES valstybės narės turėtų bendrai sutelkti pastangas įgyvendindamos šiuos pagrindinius tikslus. JT turėtų ir toliau atlikti pagrindinį vaidmenį politiniame ir ekonomikos atkūrimo frontuose.

ES bendradarbiavimo pagrindas turėtų būti tolesnė parama JT pastangoms, kartu palaikant platesnį dialogą ir bendradarbiaujant su pagrindinėmis suinteresuotomis šalimis. Reikėtų toliau palaikyti aktyvesnį dialogą su Irako kaimynais ir teikti paramą regioninį bendradarbiavimą stiprinančioms iniciatyvoms. ES taip pat turėtų pritarti irakiečių

raginimams atnaujinti tarptautinį politinį ir ekonominį bendradarbiavimą, surengdama tarptautinę konferenciją.

Tačiau išorinės politinės paramos ir pagalbos nepakaks norint padėti Irakui. Pokyčiai Irake turi būti inicijuoti ir vykdomi Irako žmonių. ES reikalingas patikimas partneris, kuris būtų pasiryžęs įgyvendinti politikos programas ir spręsti esamas problemas. ES veiksmai priklausys nuo palankios tam politikos ir saugumo padėties Irake. Todėl buvo nustatyta keletas **įgyvendinimo veiksnių**, kurie lems ES veiksmų poveikį. Šie veiksniai bus suderinti palaikant dialogą su naujai suformuota Irako vyriausybe. Du pagrindiniai svarbiausi veiksniai yra bendri visiems uždaviniams: **Irako politinė valia** ir **gerėjanti saugumo** situacija.

Atsižvelgiant į Irako uždavinių analizę ir ES poziciją, siūloma pastangas sutelkti į keletą konkrečių tikslų.

ES tikslas: parengti ir remti demokratinės vyriausybės, kuri įveiktų susiskaldymą, modelį

Europos Sąjunga turėtų toliau remti politinį procesą palaikydama politikos programas ir iniciatyvas, kuriomis siekiama **kovoti su smurtaujančiomis religinėmis grupuotėmis** ir kurios padeda išlaikyti pagarbą ir dialogą tarp įvairių bendruomenių. Siekdama šio tikslo, ES turėtų aktyviai bendradarbiauti su nacionaline vyriausybe ir regioninėmis administracijomis, pilietine visuomene, JT ir kitais tarptautiniais partneriais. ES taip pat galėtų remti **tautinio susitaikymo** pastangas ir palaikyti politikos programas, kurios **skatina įtraukti** visoje administravimo sistemoje.

ES galėtų pasinaudoti santykiais su **regione esančiomis suinteresuotosiomis šalimis**, kad jos palaikytų Irako teritorinį vientisumą ir tautinę vienybę ir vengtų kištis į Irako vidaus reikalus.

ES, glaudžiai bendradarbiaudama su JT, turėtų toliau palaikyti **konstitucijos peržiūrėjimo procesą** ir galėtų pasidalinti valstybių narių patirtimi skirstant administracinę atsakomybę, palaikant ekonominę pusiausvyrą ir solidarumo schemas. Visą tai galėtų papildyti platesnių užmojų priemonės, kurios padėtų Irako žmonėms ir užtikrintų geresnį svarbių politinių ir ekonominių klausimų suvokimą.

Be to, ES galėtų **remti parlamentines ir demokratines institucijas**. Pajėgumų stiprinimas ir techninė pagalba atitinkamoms Irako institucijoms, mainų arba dvynių tipo programos su ES valstybių narių administracijomis ir Europos Parlamentu yra priemonės, kurias būtų galima apsvarstyti. Be to, tolesnė parama Nepriklausomai Irako rinkimų komisijai ir pilietinės visuomenės organizacijoms yra kiti galimi pagalbos būdai.

ES neturėtų imtis veiksmų žmogaus teisių ir demokratijos srityje vien centriniu lygmeniu, o turėtų ieškoti būdų veikti regioniniu, provincijų ir vietos lygmenimis, kad būtų įtrauktos įvairios politikos sritys ir stebimas įgyvendinimas.

Įgyvendinimo veiksniai – ES pagalba šiose srityse bus veiksmingesnė, jeigu vyriausybė laikysis įtraukties politikos. ES paramos poveikį sustiprins skaidrus, gabumais paremtas ir nuo religinių grupuočių nepriklausomas įdarbinimas nacionalinėje administracijoje. Rinkimų proceso tvarkaraščio laikymasis sustiprins Irako žmonių dalyvavimą ir pasitikėjimą politiniu procesu.

ES tikslas: padėti stiprinti saugumą remiant teisinės valstybės kūrimą ir

skatinant žmogaus teisių laikymosi kultūrą

Keletas ES valstybių narių jau bendradarbiauja su Iraku siekdamas pagerinti saugumo padėtį šalyje. Kai kurios ES valstybės narės rengia saugumo mokymus policijos ir karinėms pajėgoms. Pagal Europos saugumo ir gynybos politiką vykdant Integruotos teisinės valstybės misiją Irake, *EUJUST LEX*, bendradarbiaujama su Irako policija, teisėjais ir įkalinimo įstaigų personalu, siekiant parengti integruotą teisinės valstybės sistemą ir baudžiamojo teisingumo sistemą. 2005 m. liepos mėn. prasidėjusi misija buvo pratęsta.

ES toliau bendradarbiaus siekdama **įtvirtinti saugumą ir teisinę valstybę**. Siekdama sustiprinti teisminę sistemą baudžiamųjų ir civilinių bylų srityje, Komisija, rengdama programą teisinės valstybės srityje, remsis patirtimi, sukaupta *EUJUST LEX* misijos metu. Pastangos Europos saugumo ir gynybos politikos kontekste ir Bendrijos veiksmai šioje srityje bus glaudžiai koordinuojami. Bendradarbiaujant ateityje bus siekiama integruoti **pagarbos žmogaus teisėms** kultūrą, įskaitant su lyčių lygybe, vaikų teisėmis ir tikėjimo laisve susijusias teises, gebėjimų, ar nepažeidžiamos žmogaus teisės, stiprinimą. Europos Sąjunga taip pat galėtų svarstyti galimybę remti **Nusiginklavimo, demobilizacijos ir reintegracijos iniciatyvas**, remdamasi patirtimi kitose nuo konfliktų nukentėjusiose šalyse. ES taip pat galėtų remti gebėjimų stiprinimo pastangas padėdama Irako vyriausybei ir institucijoms stebėti pažangą įgyvendinant atitinkamas **tarptautines konvencijas pagal žmogaus teisių apsaugos teisę**.

Įgyvendinimo veiksniai – ES pastangų poveikis sustiprėtų, jeigu vyriausybė pasiryžtų imtis būtinų reformų teisminėje sistemoje ir Irako saugumo aparate būtų užtikrinama pagarba žmogaus teisėms. Žmogaus teisių ministerijos stiprinimas, Žmogaus teisių komisijos ir kitų žmogaus teisių pažeidimus tiriančių institucijų steigimas būtų žingsnis reikiama kryptimi. Vyriausybė taip pat turi užkirsti kelią ginkluotoms kovotojų grupuotėms ir nevyriausybiniams militarizuotoms grupėms. Pilietinės visuomenės veiksmus palaikantis pagrindas taip pat būtų naudingas.

ES tikslas: remti nacionalines ir regionines valdžios institucijas gerinant pagrindinių paslaugų teikimą ir skatinant naujų darbo vietų kūrimui palankią aplinką

Europos Sąjunga, teikdama Bendrijos paramą ir artimai bendradarbiaudama su JT, jau dabar remia tikslines programas, kurios skirtos gerinti pagrindinių paslaugų (vandens tiekimas, švietimas, sveikatos apsauga, sanitarinės paslaugos) teikimą Irako žmonėms, ir taip siekia bendro tikslo – gerinti gyvenimo kokybę Irake ir užtikrinti ilgalaikį vidutinės trukmės stabilumą. Norint, kad pasiekimai nebūtų trumpalaikiai, vyriausybė turėtų patvirtinti **ilgalaikes socialinio vystymosi politikos programas**. Programų įgyvendinimui paramą galėtų teikti ES, remdamasi 2004 m. spalio mėn. patvirtinta Irako nacionaline plėtros strategija, kurią naujoji Vyriausybė būtinai atnaujins. ES, bendradarbiaudama su kitais tarptautiniais partneriais, galėtų padėti pertvarkyti socialinės apsaugos sistemą.

Darbo vietų kūrimas yra naujosios vyriausybės prioritetas. Būtina dėti pastangas sudarant naujų darbo vietų kūrimui palankias sąlygas ir plėtoti pajamas duodančią veiklą. Šio tikslo galima siekti suvienodinant įvairias atstatymo programas, naujų darbo vietų komponentus ir skatinant **naujų darbo vietų kūrimą privačiame sektoriuje** veikiančiose mažose ir vidutinėse įmonėse. Turėtų būti toliau vykdoma Irako atstatymo fondo priemonės veikla. Tai leistų diversifikuoti ekonomiką ir sukurtų pagrindą išaugusios prekybos potencialui.

Igyvendinimo veiksniai – ES paramos poveikį sustiprintų atnaujinta Nacionalinė plėtros strategija, kurioje numatyti aiškūs prioritetai. Vyriausybė turi rasti politinį kompromisą kaip įgyvendinti pagrindines struktūrines reformas (kurios trumpos trukmės laikotarpiu gali būti skausmingos siekiant ilgalaikės naudos) ir užkirsti kelią socialiniams neramumams. Tuo pačiu metu tinkamai veikiančios pagalbos teikėjų veiklos koordinavimo mechanizmai padės suderinti poreikius su ištekliais. Skaidresnis pagalbos panaudojimas būtų naudingas pagalbos teikėjams, kai tik saugumo sąlygos tai leistų.

ES tikslas: remti priemones, sudarysiančias sąlygas Irako ekonomikai atsigaivinti ir klestėti

Europos Sąjunga jau dabar remia ekonomines reformas ir skatina vystymąsi šioje srityje, o ateityje pasinaudos turima patirtimi bendradarbiaudama su Irako vyriausybe skatinant ekonominę vystymąsi ir klestėjimą. ES, teikdama finansavimą, remdama skolos sumažinimo pastangas ir glaudesnio bendradarbiavimo schemas, palaikys atvirą dialogą su vyriausybe, kad būtų skatinamas ekonominis vystymasis.

ES pirmiausia imsis veiksmų spręsti problemas Irako energetikos sektoriuje. ES turėtų **palaikyti reguliavimo, teisinę ir finansų sistemas**, kad būtų skatinamos investicijos ir užkertamas kelias korupcijai, organizuotam nusikalstamumui ir nusikalstamoms veikoms. Tokiu būdu, naudojantis ES regioniniais tinklais, bus skatinamas **regioninis bendradarbiavimas energetikos srityje**. Esamas regionines pastangas galėtų papildyti užmegztas **techninis dialogas** su Iraku dėl jo naftos išteklių vystymo ir gamtinių dujų rezervų panaudojimo, ypač dėl eksporto į Mašreko šalis ir ES rinkas.

Be to, Europos Bendrija skatins ekonomikos diversifikavimą remdama **prekybos ir investicijų režimo**, kuris užtikrintų minimalų nuspėjamumo, skaidrumo ir teisinio aiškumo lygį, kūrimą. Tokio režimo kūrimas yra būtina sąlyga norint, kad privatūs šalies ir tarptautiniai veikėjai investuotų ir kurtų naujas darbo vietas šalyje.

Derybos dėl Prekybos ir bendradarbiavimo susitarimo taip pat galėtų būti naudingas veiksnys remiant reformas šalies viduje. Derybos dėl Prekybos ir bendradarbiavimo susitarimo galėtų paskatinti stojimą į PPO ir priartintų Irako prekybos režimą prie daugiašalės sistemos taisyklių ir tvarkos, taip padedant šaliai **įstoti į PPO**. Irakas gali pasinaudoti Bendrąja preferencijų sistema, kuri leistų šaliai lengviau patekti į ES rinkas. **Europos investicijų banko** veikla Irake padidintų pasitikėjimą Iraku pasaulio finansų arenoje. Siekiant, kad šie procesai vyktų sklandžiau, ES, bendradarbiaudama su kitomis tarptautinėmis finansų institucijomis, galėtų teikti paramą stiprindama Centrinį banką ir Finansų ministeriją.

Igyvendinimo veiksniai: – tvirta politinė valia kovojant su lėšų savinimusi ir korupcija bei pastangos šalinant mokesčių sistemos trūkumus yra būtinos ekonominės gerovės sąlygos. Irakas turi imtis ryžtingų veiksmų siekiant optimaliai išnaudoti didelius šalies gamtinius išteklius, kad būtų gaunamos papildomos pajamos. Vyriausybė privalo priimti atitinkamas politikos programas ir iniciatyvas šiame sektoriuje.

ES tikslas: remti veiksmingos ir skaidrios administracinės sistemos plėtojimą

Viešojo administravimo srityje būtinos reformos: reikia pertvarkyti teisinę struktūrą, sustiprinti žmoniškųjų išteklių gebėjimus ir įgyvendinti skaidrumo, atskaitomybės ir racionalaus finansų tvarkymo principus. Europos Sąjungoje yra įvairių administracinių

sistemų ir administravimo kultūrų atskirų valstybių narių ir ES lygmeniu. Plėtros proceso patirtis ir parama **stiprinant gebėjimus ir institucijas** kituose pasaulio kraštuose galėtų būti pasitelkta padedant Irako administracijai įgyvendinti reformas.

ES–Irako prekybos ir bendradarbiavimo susitarimo derybų procesas bus papildoma ES parama viešojo administravimo reformai. Tikslinė ES parama galėtų būti skirta spręsti įvairius uždavinius, neaplenkiant tokių sričių, kaip antai įvairių ministerijų ir vyriausybės organų atsakomybė.

Prekybos ir bendradarbiavimo susitarimo deryboms ir sėkmingam jų užbaigimui būtų naudingas veiksmingai dirbančios administracijos suformavimas. Pagrindinėse bendro intereso srityse **techninių darbo grupių, kurios remtų** keitimąsi žiniomis ir patirtimi, suformavimas būtų dar viena sritis, kur būtų galima pasinaudoti ES ištekliais.

Įgyvendinimo veiksniai – Irakas jau yra pasiryžęs imtis reformų laikydamasis įsipareigojimų tarptautinėms finansavimo institucijoms ir kitoms tarptautinėms suinteresuotosioms šalims. Irako administracijos reformai būtinas tvirtas politinis įsipareigojimas ir realiais tikslais ir lyginamaisiais standartais pagrįstas planas.

IV. BAIGIAMOSIOS PASTABOS

Uždavinių, kuriuos turi spręsti Irakas, yra daug; jie sudėtingi ir neatidėliotini. ES yra suinteresuota padėti Irakui įtvirtinti stabilumą ir remti politinį ir ekonominį atgimimą. Dėl geografinio artumo ir išskirtinio bendradarbiavimo su Iraku ES atsiduria unikaliajame pozicijoje, leidžiančioje toliau plėtoti bendradarbiavimą su naująja vyriausybe. Tai strateginė proga padėti Irakui atsikovoti svarbaus regiono partnerio ir tarptautinio partnerio poziciją. ES bendradarbiaujant su Iraku šiame dokumente pasiūlytų gairių pagrindu reikėtų atsižvelgti į šalies patirtį, gebėjimus ir vertybes, ir pasinaudoti naujosios vyriausybės programomis ir prioritetais kaip išeities tašku.

Tačiau ES nėra viena. JT taip pat yra pagrindinis partneris. Siekiant užtikrinti visapusišką veiksmingumą, būtina, kad ES veiktų išvien su kitais dalyviais ir suinteresuotosiomis šalimis tiek regioniniu, tiek tarptautiniu lygmeniu remdama Irako pastangas siekti stabilumo ir klestėjimo. Tai išliks ES prioritetas. Irakas turi užimti politinę ir ekonominę poziciją regione. Šiuo atžvilgiu Irako kaimyninių šalių vaidmuo yra labai svarbus.